

N:o 76.

Ank. till Riksd. kansli den 4 maj 1900, kl. 5 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts propositioner dels angående ändring i grunderna för pensionering af löntagare vid flottans läkarestat, dels ock angående inqvarteringsbidrag åt flottans läkare.

(1:a U. A.)

1:o Med åberopande af bilagdt utdrag af protokollet öfver sjöförvarsärenden för den 23 februari 1900 har Kongl. Maj:t uti en sistnämnda dag aflåten särskild proposition (n:o 50) föreslagit Riksdagen

att, vid bifall till hvad Kongl. Maj:t i proposition samma dag föresloge beträffande inqvarteringsbidrag åt läkare vid flottan, medgifva sådan ändring i de af Riksdagen godkända grunder för pensionering af löntagare vid flottans läkarestat, att en hvar af nämnda löntagare skulle vara *dels* berättigad att, om han stått i statens tjenst i 30 år och uppnått en lefnadsålder, fältläkare eller regementsläkare af 60 år och förste bataljonsläkare af 55 år samt jemväl i öfrigt uppfyllt villkoren för erhållande af pension och fyllnadspension, vid afskedstagandet erhålla pension och fyllnadspension, beräknade enligt punkten 1 i de under den 3 oktober 1876 fastställda grunder för pensionering af flottans befäl och underbefäl med vederlikar, *dels ock* skyldig att, om han vore, på sätt sålunda angifvits, berättigad till pension och fyllnadspension, ur tjensten afgå, fält- och regementsläkare vid fyllda 63 och förste bataljonsläkare vid fyllda 58 lefnadsår, hvaremot föreskriften i kongl. skrifvelsen den 22 juni 1877 angående rätt till högre fyllnadspension i visst fall för löntagare vid flottans läkarestat skulle upphöra att gälla;

dock att hvarje nuvarande, med fullmagt försedd innehafvare af läkarebefattning vid flottan skulle ega att, derest han sådant önskade och icke mottoge befordran till högre aflönad befattning vid flottans läkarestat, qvarstå vid den honom nu tillkommande pensionsrätt och dermed förenade vilkor, men skulle, derest han före den 1 december 1900 derom gjorde anmälan hos direktionen öfver flottans pensionskassa, kunna komma i åtnjutande af pensionsrätt enligt ofvan angifna nya grunder.

Till åberopade statsrådsprotokollet har departementschefen i denna fråga anført följande.

Sedan Kongl. Maj:t genom kungörelse den 22 oktober 1897 meddelat nya bestämmelser angående tillsättning af läkaretjenster vid armén, hade fråga uppstått om ändring af gällande bestämmelser jemväl för tillsättning af läkaretjenster vid flottan. Rörande behovet af sådan ändring hade öfverfältläkaren i en till chefen för sjöförvarsdepartementet med skrifvelse den 28 februari 1898 öfverlemnad promemoria anført bland annat följande.

Genom kongl. bref den 15 december 1818 hade ordinarie bataljonsläkare vid flottan tillerkänts lika befodringsrätt och öfriga förmåner med ordinarie bataljonsläkare vid armén, och genom kongl. bref den 2 mars 1827 hade stadgats, att vid bataljonsläkarebeställningars tillsättande vid flottan de för landtarmén i sådant afseende meddelade föreskrifterna skulle tillämpas. Med stöd häraf hade sedermera ända till ingången af år 1898 en vid flottan anställd läkare utan vidare kunnat söka och erhålla transport till armén, likasom en läkare vid armén på samma sätt kunnat öfvergå till flottan. Sedan emellertid Kongl. Maj:t genom ofvannämnda kungörelse den 22 oktober 1897 fastställt vissa kompetensvilkor för anställning i fältläkarekåren, ville det synas påtagligt, att endast de läkare vid flottan, hvilka uppfyllt ifrågavarande kompetensvilkor, kunde vara berättigade att uppföras på förslag till militärläkaretjenster vid armén. Enklaste sättet att lösa de svårigheter, som i följd häraf kunde uppstå, vore otvifvelaktigt att, i öfverensstämmelse med hvad förhållandet vore i afseende på den stridande personalen, fullständigt skilja mellan arméns och flottans läkare, så att ingen öfvergång vidare skulle ifrågakomma från en läkareanställning vid det ena vapenslaget till en dylik vid det andra. Ett väsentligt hinder därför syntes emellertid möta i fåtaligheten af flottans läkarepersonal, till följd hvaraf befodringsförhållandena inom denna säkerligen skulle, om nyss antydda anordning genomfördes, blifva synnerligen ojemna.

Skulle åter lika befodringsrätt bibehållas för arméns och flottans läkare, syntes det nödvändigt, att i hufvudsak samma kompetensvilkor fastställdes vid båda kårerna — något, som icke borde möta några betänkligheter, då hvad i den vägen blifvit genom kongl. kungörelsen den 22 oktober 1897 fastställt uteslutande syftade på att i möjligaste mån för armén betrygga en fullt tjenstduglig militärläkarekår, hvilket ju äfven borde vara af stor betydelse för flottan.

Den största och, efter hvad det ville synas, egentligen enda svårigheten att utan vidare i allt väsentligt vid tillsättning af läkaretjenster vid flottan tillämpa bestämmelserna i kungörelsen den 22 oktober 1897 låge i den olikhet i afseende på grunderna för pensionering, som egde rum mellan arméns och flottans läkare, hvilken särskildt framträdde deri, att en läkare vid flottan ej vore berättigad att genom erläggande till flottans pensionskassa af retroaktiva afgifter få för pensionsrätt räkna sig till godo föregående publik tjenst. Härigenom vore nemligen arméns läkare i de allra flesta fall förhindrade att söka transport till flottan, för så vidt en lämplig åldersgräns, såsom otvifvelaktigt önskvärdt vore, blefve fastställd äfven för flottans läkare.

Med öfverfältläkarens förutnämnda skrifvelse den 28 februari 1898 hade tillika öfverlemnats förslag till kungörelse angående tillsättning af militärläkaretjenster vid flottan och Karlskrona artillerikår.

Yttranden i detta ärende hade vidare afgifvits af stationsbefälhafvarne vid flottans stationer, marinförvaltningen och direktionen öfver flottans pensionskassa, och hade ingen af dessa myndigheter haft något att erinra mot hvad öfverfältläkaren anført rörande behovet af att åstadkomma större öfverensstämmelse i föreskrifterna angående pensionering af läkare vid armén och vid flottan. Marinförvaltningen hade härvid särskildt anført följande.

Enligt reglementet för arméns pensionskassa den 15 december 1893 och kongl. cirkuläret den 22 juni 1877 vore arméns läkare berättigade till pension och fyllnadspension efter 30 tjenstår och uppnådd lefnadsålder, regementsläkare af 60 och bataljonsläkare af 55 år, hvaremot de hade skyldighet att afgå ur tjensten, regementsläkare vid fyllda 63 år och bataljonsläkare vid fyllda 58 år, dock under förutsättning, att de uppfyllt vilkoren för erhållande af pension och fyllnadspension. Flottans läkare deremot vore enligt reglementet för flottans pensionskassa berättigade till erhållande af hela lönen i pension först efter uppnådda 65 lefnadsår och minst 35 tjenstår och till lägre pension efter 30 tjenstår samt uppnådd lefnads-

ålder, regementsläkare och fältläkare af 65 och förste bataljonsläkare af 55 år.

Då det ej vore till flottans fördel, att dess läkare blefve i pensions-hänseende sämre ställda än arméns, hade marinförvaltningen hemställt, att hos Riksdagen måtte utverkas medgifvande till sådan pensionsrätt för flottans läkare, att dessa blefve, i likhet med arméns läkare, dels berättigade till pension och fyllnadspension efter 30 tjänstår och uppnådd lefnads-ålder, fältläkare eller regementsläkare af 60 år och förste bataljonsläkare af 55 år, dels skyldiga att ur tjensten afgå, fält- och regementsläkare vid fyllda 63 år och förste bataljonsläkare vid fyllda 58 år, dock under förutsättning i båda fallen, att vilkoren för erhållande af pension och fyllnadspension uppfyllts.

Lika med de myndigheter, som i denna fråga yttrat sig, ansåg departementschefen det vara, med hänsyn till den relativa fåtaligheten af flottans läkarestat, nödvändigt, att föreskrifterna rörande tillsättning af samt afsked och pensionsrätt för personalen vid denna stat måtte bringas till sådan öfverensstämmelse med motsvarande stadgande för arméns läkare, att öfvergång af läkare från armén till flottan och från flottan till armén kunde utan olägenhet ega rum. Uppenbarligen måste det också vara till fördel för tjensten, att flottans läkare tillförbundes att vid viss ålder afgå från innehafvande befattning. Om de åtgärder för vinnande af dylik öfverensstämmelse, hvilka erfordrade Riksdagens medverkan, har departementschefen vidare anfört följande.

Beträffande den personal, hvarom här vore fråga, samt dess aflönings- och pensionsförhållanden, borde beaktas, att löntagare vid flottans läkarestat utgjordes af en fältläkare med fast lön af 4,000 kronor, 2 regementsläkare med fast lön af 2,800 kronor samt 6 eller, om förste bataljonsläkaren vid Karlskrona artillerikår medräknades, 7 förste bataljonsläkare med fast lön af 1,800 kronor. Under verklig tjänstgöring åtnjöte dessa läkare dessutom dagaflöning, som under tjänstgöring i land utginge med 4 kronor till fältläkare och regementsläkare samt med 3 kronor till förste bataljonsläkare. En hvar af dessa löntagare, som vid afskedstagande stått i tjänst vid flottan i 30 år och uppnått en ålder, fält- och regementsläkare af 65 år och de öfriga af 55 år samt i öfrigt till flottans pensionskassa erlagt stadgad pensionsafgift, vore, jemlikt de under den 3 oktober 1876 fastställda grunder för pensionering af flottans befäl och underbefäl med vederlikar, berättigad att vid afskedstagandet ur flottans pensionskassa erhålla pension och fyllnadspension med 80 procent af lönen, således fältläkare 3,200 kronor, rege-

mentsläkare 2,240 kronor och förste bataljonsläkare 1,440 kronor. För löntagare, som erhöle afsked efter uppnådda 65 lefnads- och minst 35 tjenstår, skulle enligt kongl. skrivelsen till direktionen öfver amiralitetskrigsmanskassan angående grunder för pensioneringen af viss personal vid flottan den 22 juni 1877 fyllnadspension utgå med skilnaden mellan lörens hela belopp och pensionen, så att den afskedstagande måtte erhålla hela lönen såsom pension och fyllnadspension.

Enligt 1894 års Riksdags beslut tillämpades de för befäl och underbefäl med vederlikar vid flottan gällande pensioneringsgrunder jemväl i afseende på befäl och underbefäl med vederlikar vid Karlskrona artillerikår.

Genom kongl. bref den 19 sistlidne januari hade Kongl. Maj:t på medicinalstyrelsens hemställan förklarad, att med tillsättningen af den för närvarande lediga fältläkarebefattningen finge tills vidare anstå.

På sätt öfverfältläkaren framhållit, förefunnes skiljaktighet i pensioneringsgrunderna för flottans och arméns läkare icke blott beträffande tidpunkten för pensionsrättens inträdande och beträffande skyldighet att vid viss ålder afgå från tjensten, utan ock derutinnan, att läkare vid armén, jemlikt andra punkten af de genom kongl. cirkuläret den 22 juni 1877 fastställda grunder för pensionering af arméns befäl och underbefäl med vederlikar, enligt den lydelse, samma punkt erhållit genom kongl. cirkuläret den 7 juni 1878, egde att för rätt till pension tillgodoräkna sig hela den tid han stått i *statens* tjenst, under det att läkare vid flottan enligt andra punkten i ofvannämnda den 3 oktober 1876 fastställda grunder för pensionering af flottans befäl och underbefäl med vederlikar endast finge tillgodoräkna sig den tid han stått i tjenst vid *flottan*.

Med afseende härå ville departementschefen erinra derom, att enligt den ursprungliga lydelsen af andra punkten i grunderna för pensionering af arméns befäl och underbefäl med vederlikar hade fordrats för pensionsrätt att hafva stått i tjenst vid *armén* i viss tid, men att denna föreskrift genom kongl. cirkuläret den 7 juni 1878 ändrats till hvad, på sätt jag nyss nämnt, nu är gällande. I den proposition i ämnet, som den 1 mars 1878 aflåtits till Riksdagen, hade anförts såsom skäl därför, att motsvarande ändring då icke ifrågasattes för personal vid flottan, att genom Kongl. Maj:ts med 1877 års Riksdag fattade beslut för flottans läkare och civilstat stadgats en annan pensionsrätt, hvilken, för dem förmånligare, ej vore med pensioneringen vid armén af nyss nämnda personal jemförlig. Härmed syntes hafva afsetts den omständighet, att, enligt ofvanberörda skrivelse till direktionen öfver amiralitetskrigsmanskassan den 22 juni

1877, fyllnadspension till löntagare vid flottans läkarestat, som erhöles afsked vid uppnådda 65 lefnads- och minst 35 tjenstår, skulle utgå med skilnaden mellan lörens hela belopp och pensionen, hvaremot högsta sammanlagda pensionsbeloppet för motsvarande personal vid armén utginge, då lönen öfverstiger 1,000 kronor, allenast med 80 procent af lönen.

Med hänsyn till detta förhållande ansåge departementschefen, att det icke borde ifrågakomma att tillägga flottans läkare den ökade förmån beträffande deras pensionsrätt, att de skulle för pensionsrättens förvärfvande få tillgodoräkna sig tjenstgöring äfven i annan statens tjenst än vid flottan, utan att de jemväl i fråga om högsta beloppet af den pension och fyllnadspension, som kunde tilläggas dem, blefve likställda med läkarne vid armén. Den af 1877 års Riksdag medgifna och genom Kongl. Maj:ts förutnämnda skrifvelse till direktionen öfver amiralitetskrigsmanskassan den 22 juni 1877 flottans läkare tillagda rätt att vid uppnådda 65 lefnads- och 35 tjenstår erhålla hela lönen såsom pension och fyllnadspension syntes således böra bortfalla.

En följd deraf, att flottans läkare sålunda skulle likställas med arméns i fråga om pensionsrätt, syntes också böra blifva, att flottans och arméns läkare jemväl beträffande aflöning blefve likställda, dervid flottans läkare tydligen borde jemföras med läkarne vid arméns garnisonerade truppförband. I fråga om aflöning förefunnes för närvarande den olikhet, att sistnämnda läkare vid armén åtnjöte inqvarteringsbidrag, under det att sådan förmån icke tillkomme flottans läkare med undantag af förste bataljonsläkaren vid Karlskrona artillerikår. Om beredande af sådan förmån för flottans läkare hafva också de i nu förevarande ärende hörda myndigheter gjort hemställan; och ville departementschefen i följande punkt af statsrådsprotokollet föreslå aflåtande af proposition derom till Riksdagen. Han ville dock redan här erinra, att nämnda förmån icke syntes böra tilläggas andra läkare än sådana, som inginge på de föreslagna nya pensionsvilkoren, hvadan det ena förslaget ej borde genomföras annorlunda än i sammanhang med det andra.

Då hvad inom Riksdagens begge kamrar förekommit vid behandlingen af Kongl. Maj:ts under femte hufvudtiteln framlagda förslag till ökning af flottans personal gifver utskottet anledning antaga, att Riksdagen har att från Kongl. Maj:t förvänta förslag till omorganisation i vissa afseenden af flottans läkarestat, synes det utskottet mindre lämpligt att nu företaga sådana mindre förändringar uti läkarnes vid flottan ställning, som

Kongl. Maj:t uti nu ifrågavarande proposition ifrågasatt, och hvilkas sammanhang med den mera genomgripande omorganisationen icke synes kunna för närvarande säkert bedömas.

Utskottet hemställer därför,

att Kongl. Maj:ts nu ifrågavarande framställning icke må vinna Riksdagens bifall.

2:o. Uti en till Riksdagen den 23 februari innevarande år aflåten proposition (n:o 51) har Kongl. Maj:t, under åberopande af bilagdt utdrag af protokollet öfver sjöförsvarsärenden samma dag, föreslagit Riksdagen

att, vid bifall till hvad Kongl. Maj:t i ofvanberörda proposition af samma dag föreslagit angående ändring i grunderna för pensionering af löntagare vid flottans läkarestat, medgifva, att inqvarteringsbidrag finge utgå till dem af nedannämnda läkare vid flottan, på hvilka de i nyssnämnda proposition föreslagna nya pensioneringsgrunderna skulle blifva tillämpliga och hvilka icke åtnjöte fri bostad i kronans hus, med följande årliga belopp, nemligen:

för fältläkaren	kr. 600: —
» regementsläkare i Karlskrona	» 435: —
» » i Stockholm	» 600: —
» förste bataljonsläkare i Karlskrona	» 165: —
» » i Stockholm	» 337: 50

Till åberopade statsrådsprotokollet har föredragande departementschefen erinrat, hurusom i den framställning, han förut samma dag gjort om proposition till Riksdagen angående ändring i grunderna för pensionering af personal vid flottans läkarestat, han framhållit, att den likställighet i fråga om pensionsrätt mellan flottans och arméns läkare, som med berörda ändring afsåges, syntes påkalla, att flottans läkare och läkare vid arméns garnisonerade truppförband jemväl blefve likställda beträffande aflöningsförmåner. Om man bortsåge från fältläkaren vid flottan, hvilken läkare intoge en säregen ställning och hvars befattning icke egde någon motsvarighet vid armén, åtnjöte regementsläkare och förste bataljonsläkare vid flottans stationer fast lön och dagaflöning med samma belopp, som tillkomme läkare af motsvarande grad vid armén, nemligen regementsläkare fast lön till belopp af 2,800 kronor och dagaflöning af 4 kronor samt bataljonsläkare med högre aflöning fast lön af 1,800 kronor och dagaflö-

ning af 3 kronor. Deremot egde flottans läkare med undantag af förste bataljonsläkaren vid Karlskrona artillerikår icke rätt till inqvarteringsbidrag. Sådan aflöningsförmån under benämning inqvarterings- och servisersättning tillkomme emellertid läkare vid arméns garnisonerade truppförband, och med anslutning till de för armén i detta afseende gällande bestämmelser hade marinförvaltningen föreslagit, att inqvarteringsbidrag för nedannämnda läkare vid flottan måtte, om de icke åtnjöte fri bostad i kronans hus, utgå med följande belopp, nemligen:

för fältläkaren	kr. 600: —
» regementsläkare i Karlskrona	» 435: —
» » » Stockholm	» 600: —
» förste bataljonsläkare i Karlskrona	» 165: —
» » » Stockholm	» 337: 50

Derest inqvarteringsbidrag enligt dessa grunder, hvilka syntes departementschefen vara riktiga, skulle utgå till samtliga ofvannämnda läkare, nemligen 1 fältläkare, 1 regementsläkare i Karlskrona, 1 regementsläkare i Stockholm, 4 förste bataljonsläkare i Karlskrona och 2 förste bataljonsläkare i Stockholm, skulle detta medföra en årlig utgift af 2,970 kronor, hvartill medel icke funnes anvisade. Härvid borde dock erinras, dels att för närvarande regementsläkaren och en förste bataljonsläkare i Karlskrona åtnjöte fri bostad i kronans hus, dels ock att förmånen af inqvarteringsbidrag icke syntes böra tilläggas andra af dessa läkare än de, på hvilka de föreslagna nya pensioneringsgrunderna blefve tillämpliga. Då, enligt Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående ändring i grunderna för pensionering af löntagare vid flottans läkarestat, nuvarande tjenstinnehafvare skulle ega att, om de så önskade och icke mottoge befordran till högre aflönad befattning vid flottans läkarestat, qvarstå vid nuvarande pensionsrätt och dermed förenade vilkor, men jemväl kunna, i fall de derom gjorde anmälan före den 1 december innevarande år, komma i åtnjutande af pensionsrätt enligt de nya grunderna, kunde före sistnämnda dag icke göras någon beräkning af antalet läkare vid flottan, till hvilka inqvarteringsbidrag skulle komma att utgå under år 1901. Följaktligen kunde den för ändamålet erforderliga höjning af anslaget till aflöning för flottans kårer och stater icke äskas förr än vid 1901 års riksdag.

Då utskottet, på sätt punkten 1:o af detta utlåtande utvisar, funnit sig böra under nuvarande omständigheter afstyrka bifall till Kongl. Maj:ts

uti propositionen n:o 50 gjorda framställning, och Kongl. Maj:ts nu förevarande förslag uti propositionen n:o 51 gjorts beroende af bifall till nyssberörda framställning i propositionen n:o 50, hemställer utskottet,

att Kongl. Maj:ts nu ifrågavarande framställning icke må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 4 maj 1900.

På statsutskottets vägnar.

CHR. LUNDEBERG.
